

Research Paper

Effectiveness of pishanskill enhancement package on promoting social adaptation in children with autism spectrum disorder

Sorosh Ranjbar¹, Sajjad Abui Mehrizi^{2*} & Maryam Ghasemi³

1. PhD student in psychology and education of exceptional children, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.
2. PhD student in psychology and education of exceptional children, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Kish Campus Iran.
3. Master's degree, Psychology and Education of Exceptional Children, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Research Sciences, Tehran, Iran.

Citation: Ranjbar, S., Abui Mehrizi, S. & Ghasemi, M. (2025). [Effectiveness of pishanskill enhancement package on promoting social adaptation in children with autism spectrum disorder (Persian)]. *Journal of Research in child and adolescent psychotherapy*, 2 (2):31-40. <https://doi.org/10.22098/rcap.2023.14060.1033>

doi 10.22098/rcap.2023.14060.1033

Article Info:

Received: 2023/11/19

Accepted: 2023/12/21

Available Online: 2025/07/15

Key words:

Autism spectrum disorder; Social adjustment; pishan skill enhancement packag

ABSTRACT

Objective: Autism spectrum disorder as one of the neurodevelopmental disorders causes the occurrence of negative consequences, problems and numerous challenges in different individual and social dimensions. Therefore, the aim of the current research was to evaluate the effectiveness of the package of increasing the previous skills on the promotion of social adaptation in children with Autism spectrum disorder.

Methods: The present research in terms of the purpose of the type of applied research and in terms of the method Data collection From type Quasi – experimental research with pre-test and post -test And group Control. The statistical population of this research include all children aged (11-16) years old with typhoid disorder in the city of Tehran in 2023, among them A sample of 30 people was selected by available sampling method and randomly divided into two experimental (15) and control (15) groups. The experimental group was trained with a pishan pack and the control group did not receive any program. In the present study Weyland's Conciliatory Behavior Scale (1980) was used as a research tool. Inclusion criteria included informed consent, not having received similar training, diagnosis of autism spectrum disorder, and exclusion criteria included absence of more than two sessions, unwillingness to continue cooperation, and history of psychiatric disorders. The breakdown of e The solution of L Data through SPSS software version 26 in two parts The description (mean and standard deviation and inferential statistics (Analysis of Covariance) were performed.

Results: The results of covariance analysis showed that the package of increasing the previous skills was effective on the social adaptation of children with Autism spectrum disorder($p < 0.05$).

Conclusion: According to the results obtained, it can be concluded that the package of increasing the skills of the children is effective in improving the social adaptation of children with Autism spectrum disorder It is suggested to use the package to increase their previous skills in the process of treatment and education.

Extended Abstract

1. Introduction

Autism spectrum disorder is known as one of the neurodevelopmental disorders that is associated with defects in the two main areas of development of communication and social skills in one dimension and limited, repetitive and stereotyped interests and activities in the other dimension (Guil, Kamil and Trasi, 2021). Children with

autism spectrum disorder have delays and deviations in mutual social interaction, social cognition, impairment in establishing relationships and language use, and have a limited set of interests and activities (Pisula et al., 2017). One of the most important skills in life is social skills and the ability to communicate with others and adapt to the environment and society. Children with autism spectrum disorder have low performance in social skills.

*Corresponding Author:

Sajjad Abui Mehrizi

Address: Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Kish Campus Iran.

Tel: +98 (913) 2566588

E-mail: Abouei.sa@ut.ac.ir

One of the most important and effective social skills is the skill of social adaptation. Social adaptation includes the effective coping of a person with values and appropriate interaction with the members of the communities in which he lives (Servastava, 2018), adaptation is considered as one of the predictors of social growth of individuals. On the other hand, lack of compatibility, in addition to creating the above problems, causes problems in interpersonal relationships, tendency to social deviations and the decline of cultural values in an individual (Agriba, 2020). (Basati and Ranjbar, 2021) stated that people with autism spectrum disorder have poor performance in social adaptation and social skills and emphasized on designing programs in the field of increasing social skills for children with autism spectrum disorder.

One of the most challenging problems in children with autism spectrum disorder is the deficiency in social skills, such as starting and responding to conversations, changing the flow of conversation, understanding the thoughts and feelings of others, and responding appropriately to social situations, so as to delay social interactions with others. In a research (Ozerak, 2020) showed that social skills are very important for children with autism spectrum disorder, and also stated that people who have high social skills compared to people who have lower social skills. They have significantly appropriate social behaviors and are more easily adapted in the society and accepted by others. Social skills can negatively affect a child's learning and self-esteem. Defects in social skills make it difficult to establish positive relationships with others, they expose them to the risk of social and emotional problems in the later stages of life, so the acceptance and growth of children with autism spectrum disorder depends on the growth and improvement of their social skills. So far, various methods have been used to treat and help people with autism spectrum disorders, including treatment methods such as behavior analysis, social stories, communication system based on image exchange, and drug therapy. One of the methods used to train these people is the use of observational learning. Observational learning is considered as one of the learning processes through observing a behavior. Many human behaviors are learned through observing the behavior of others from infancy through childhood and adult life (Meir, 2020). One of the treatments, which is a combination of observational learning and video patterns, is a package for increasing pishan skills, which has been shown to be effective on various social skills (Basati, Ranjbar, Yahyazadeh, and Mokhtari, 2001). In general, due to the nature of autism spectrum disorder, the parents of these children suffer a lot of stress and this issue creates many challenges for them. Children with autism spectrum disorder, due to the deficiency in cognitive skills in order to adapt to the environment and society, it is necessary to acquire the necessary skills in this field.

Therefore, according to the importance of social skills in children with autism spectrum disorder, the aim of this research was to investigate the effectiveness of the frontal skill enhancement package on promoting social adjustment in children with autism spectrum disorder.

2. Materials and Methods

In terms of purpose, the current research is a quasi-experimental study with a control group and pre-test-post-test, except for applied research and based on the method of data collection. The statistical population of this research includes all children aged 11 to 16 with autism spectrum disorder in Tehran in 2022-2023. The sample of the present study was selected as available sampling method. To do this, first, the call for participation in the treatment plan was published, and the volunteers were invited to the training and rehabilitation center for an interview and evaluation to participate in this research. In the first stage, the parents were interviewed and it was found that the participants were diagnosed with autism spectrum disorder by specialists. Also, mental disorders were evaluated based on diagnostic and statistical guide criteria. Finally 30 people (girls) in the age range of 11-16 years were selected as the sample group, then the sample group was randomly divided into two experimental and control groups.

Vineland Compromising Behavior Scale

In this research, the Vineland social adjustment questionnaire was used to evaluate social adjustment. This questionnaire was revised by Vineland (1984).

This scale has 4 subscales (communication skills, daily life skills, socialization skills and motor skills). This scale measures socially adaptive behaviors. The retest coefficient of standardized scores in the communication skills subscale was 0/84, Daily skills (0/84), socialization skills (0/85) and movement skills (0/86), has been obtained (Baghouli et al, 2017).

Research implementation method

After the invitation to participate in the research, the clients who had already been diagnosed with autism spectrum disorder, if they agreed and signed the consent form, were evaluated and selected, taking into account the criteria for entering and exiting the research. The sample group was divided into two experimental and control groups. For the experimental group, the stages and objectives of the program, the date of the meetings and the way of family cooperation in the program were explained more fully. The research tool was given as a pre-test to the parents of children with autism spectrum disorder. The treatment program was implemented in the form of sessions and each session lasted for 1 hour, three days a week on the experimental group, and after the implementation of the treatment program, a post-test was taken from the two experimental and control groups. In the present study, the skill enhancement package of Yaquti et al (2017) was used.

3. Results

The mean and standard deviation in different dimensions of social adaptation (communication skills, daily life skills, socialization skills, motor skills) in the two control and experimental groups in the pre-test and post-test stages in the control group and Testing is different. The results of the Kolmogorov Smirnov F test show that the distribution is normal and the null hypothesis that the distribution is normal is confirmed ($p > 0.05$). , sig= 203). Also, the results of the homogeneity test of the regression slope of the pre-test and post- test scores in the experimental and control groups showed that the regression slope was the same in both groups ($p > 0.05$). $F = 1.769$). The results of Levine's test to check the homogeneity of the variance of the dependent variables in the groups showed that the variance of the components of communication skills ($p > 0.05$), $F = 2.227$), daily life skills ($p > 0.05$ $F = 1.127$), socialization skills ($p > 0.05$). ($F = 1.107$) movement skills ($p > 0.05$). , ($F = 2.276$) is equal in the groups .

The results of the Mbox test, which are given with the aim of checking the homogeneity of the variance-covariance matrix, show that the homogeneity of the covariance matrix is established. Considering the establishment of covariance assumptions, multivariate analysis of covariance test was used with the aim of comparing scores in different dimensions of social adjustment.

According to the result of Multivariate covariance analysis of increasing pishan skills on different dimensions of social adjustment the average of the experimental group in communication skills (40/01), daily life skills (43/75), socialization skills (39/45), movement skills (46/43) are more than the average of the control group in communication skills (32/14), daily life skills (37/69), social skills Becoming (33/94), movement skills (35/46). According to these findings, it can be concluded that the pishan skill enhancement package is effective and leads to an increase in social adaptation in children with autism spectrum disorders

Table 1. the multivariate K-variance analysis of increasing pishan skill on the dimensions of social adaptation

Eta squared	Error degree of freedom	Degree of freedom effect	F	the amount of	title of exam	Effect
0/914	30	4	82/823	0/913	Pillai Effect	Group
0/914	30	4	82/823	081/0	Lambda Wilkes	
0/914	30	4	82/823	-0/830	Hotelling Effect	
0/914	30	4	82/823	-0/82	The biggest root of error	

4. Discussion and Conclusion

The purpose of this study was to investigate the effectiveness of the frontal skill enhancement package on social adjustment in children with autism spectrum disorder. Data analysis showed that The adjusted mean of scores in the experimental group is higher than the control, and the comparison of the mean scores of the experimental group in the pre- test and post-test was increased. Therefore, it can be concluded that the increase in pishan skills has been effective on social adaptation and has led to the improvement of social adaptation in children with autism spectrum disorder. The results obtained in the present study were consistent with the results of the researches of Yaquti et al At explanation Found Hi got came Can Expression did With Attention To that Closed Increase Skill the pishan To as special on skills compliance turn With peers, interaction with peers, talk about interests and Demands others, it focuses on understanding the thoughts and feelings of others. Result took That Closed Increase Skill the pishan On Social adaptation is effective. Research results (Yaqoti, advantage born, Lavasani And Qasim Zadeh, 1397) showed That Designing And made program animation social To children Suffering To disorder Autism On skills communicational And social this children Effect the part Is. In another research (Klems et al., 2020) they showed that the use of virtual environments, virtual characters and animation is effective in teaching social skills. Researchers have shown well that persona computers, video games, and video modeling according to the type of structure they have and that working with them requires visual activity and also provide the possibility of repetition for the audience for children with Autism spectrum disorders are highly attractive (Kaland, 2022) .

Therefore, it can be concluded that the pishan skill increase package is effective on the social adaptation of children with autism spectrum disorder. Every research is associated with limitations and the current research is not exempt from this rule and has limitations. Among the limitations of this research is the use of a questionnaire as the only collection tool, the length of the measurement tools, lack of Control Factors Like Condition Economic, social Mentioned, research is also suggested Present At Society statistics Different Check to be, from tools of different As interview, view Venice Use be made In addition, it is suggested that therapists, teachers and trainers use this program to reduce the symptoms of autism spectrum disorder and improve the social and cognitive performance of children with autism spectrum disorder.

5. Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principles have been observed in all stages of the research. Before starting the research, all the participants were allowed to withdraw from the research whenever they wanted, the principle of confidentiality was respected during the research.

Funding

In this research, financial assistance from government and non -government organizations it did not fall.

Authors' contributions

All authors have participated in the design implementation and writing of all sections of the present study.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

اثر بخشی بسته افزایش مهارت‌پیشان بر ارتقای سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم

سروش رنجبر^۱، سجاد ابویی مهریزی^{۲*} و مریم قاسمی^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۲. دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، پردیس کیش، ایران.
۳. کارشناسی ارشد، روانشناسی و آموزش کودکان استثنائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، علوم تحقیقات، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۳۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴

چکیده

هدف: اختلال طیف اتیسم به عنوان یکی از اختلالات عصبی رشدی زمینه‌ساز بروز پیامدهای منفی، مشکلات و چالش‌های متعددی در ابعاد مختلف فردی و اجتماعی می‌شود لذا هدف از پژوهش حاضر اثربخشی بسته افزایش مهارت‌پیشان بر ارتقای سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بود.

روش‌ها: پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های نیمه آزمایشی با پیش‌آزمون و پس‌آزمون و گروه کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل همه کودکان ۱۶-۱۱ سال دارای اختلال طیف اتیسم شهر تهران در سال ۱۴۰۲ که از میان آن‌ها نمونه‌ای به حجم ۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۰) و کنترل (۱۰) تقسیم شدند. گروه آزمایش تحت آموزش بسته پیشان قرار گرفتند و گروه کنترل برنامه‌ای را دریافت نکرد. در پژوهش حاضر از مقیاس رفتار سازشی واینلند (۱۹۸۰) به عنوان ابزار پژوهش استفاده شد. ملاک‌های ورود شامل رضایت آگاهانه، عدم گذراندن آموزش مشابه، تشخیص اختلال طیف اتیسم و ملاک‌های خروج شامل داشتن غیبت بیش از دو جلسه، عدم تمایل به ادامه همکاری، وجود سوایق اختلالات روان‌پزشکی بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ در دو بخش توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل کوواریانس) انجام پذیرفت.

یافته‌ها: نتایج تحلیل کوواریانس نشان داد که بسته افزایش مهارت‌پیشان بر سازگاری اجتماعی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم اثر بخش بود ($p < 0.05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که بسته افزایش مهارت‌پیشان بر ارتقای سازگاری اجتماعی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم اثر بخش بوده لذا استفاده و به کارگیری بسته افزایش مهارت‌پیشان در فرایند درمان و آموزش پیشنهاد می‌گردد.

کلیدواژه‌ها:

اختلال طیف اتیسم، سازگاری اجتماعی، بسته افزایش مهارت‌پیشان

مقدمه

مهم در زندگی مهارت‌های اجتماعی و توانمندی در برقراری ارتباط با دیگران و کنار آمدن و سازگار شدن فرد با محیط و اجتماع است. کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، به طور مشخص در مهارت‌های اجتماعی عملکرد پایینی دارند. یکی از مهارت‌های اجتماعی مهم و تاثیرگذار مهارت سازگاری اجتماعی است. سازگاری اجتماعی شامل کنار آمدن مؤثر فرد با ارزش‌ها و تعامل مناسب با اعضای جامعه‌ای است که در آن زندگی می‌کند (سرواستاوا^۱، ۲۰۱۸).

1. Ozerk, Gül & Tracey
2. Srivastava

اختلال طیف اتیسم به عنوان یکی از اختلال‌های عصبی رشدی شناخته می‌شود که با نقص در دو حیطه اصلی رشد مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی در یک بعد و علایق و فعالیت‌های محدود، تکراری و کلیشه‌ای در بعد دیگر همراه است (اوزرک، گویل و تراسی^۱، ۲۰۲۱). کودکان با اختلال طیف اتیسم، دارای تأخیر و انحراف در تعامل اجتماعی متقابل، شناخت اجتماعی، اختلال در برقراری رابطه و کاربرد زبان و دارای مجموعه محدودی از علائق و فعالیت‌ها هستند (پیسولا و همکاران، ۲۰۱۷). یکی از مهارت‌های بسیار

* نویسنده مسئول:

سروش رنجبر

نشانی: دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، پردیس کیش، ایران.

تلفن: ۲۵۶۶۵۵۸ (۹۱۳) ۹۸+

پست الکترونیکی: Abouci.sa@ut.ac.ir

پژوهش در روان‌درمانی کودک و نوجوان

رنجبر، یحیی زاده و مختاری، ۱۴۰۱). به‌طور کلی به‌علت ماهیت اختلال طیف اتیسم، والدین این کودکان تنیدگی‌های زیادی را متحمل می‌شوند و این مسئله چالش‌های زیادی را برای آن‌ها به‌وجود می‌آورد. کودکان دارای اختلال طیف اتیسم به دلیل نقص در مهارت‌های شناختی جهت سازگاری با محیط و جامعه، ضروری است که مهارت‌های لازم را در این زمینه کسب نمایند. بنابراین با توجه به اهمیت مهارت‌های اجتماعی در کودکان دارای اختلال اتیسم هدف از این پژوهش بررسی اثربخشی بسته افزایش مهارت پیشان بر ارتقای سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، جز پژوهش‌های کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده‌ها، یک مطالعه شبه آزمایشی با گروه کنترل و پیش‌آزمون-پس‌آزمون می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، شامل همه کودکان ۱۱ تا ۱۶ سال دارای اختلال طیف اتیسم شهر تهران در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ است. نمونه پژوهش حاضر به صورت روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردید. برای انجام این کار ابتدا فراخوان شرکت در طرح درمانی منتشر شد و داوطلبین برای شرکت در این پژوهش، برای مصاحبه و ارزیابی به مرکز آموزشی و توان‌بخشی دعوت شدند. در مرحله اول با والدین مصاحبه گردید و مشخص شد افراد شرکت‌کننده توسط متخصصان تشخیص اختلال طیف اتیسم را دریافت کرده‌اند. همچنین بر اساس ملاک‌های راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی ارزیابی شدند. در نهایت تعداد ۲۰ نفر (دختر) در بازه سنی ۱۶-۱۱ سال به عنوان گروه نمونه انتخاب گردیدند سپس گروه نمونه در دو گروه آزمایش و کنترل به صورت تصادفی تقسیم گردیدند. ملاک‌های ورود در پژوهش حاضر شامل رضایت آگاهانه شرکت در پژوهش، قرار گرفتن در دامنه سنی ۱۶-۱۱، تشخیص اختلال طیف اتیسم و ملاک‌های خروج شامل داشتن غیبت بیش از دو جلسه، عدم همکاری در انجام تکالیف و گذراندن دوره آموزشی مشابه بود. همچنین در این پژوهش ملاحظات اخلاقی از جمله ورود داوطلبانه شرکت‌کنندگان به پژوهش و دریافت رضایت نامه کتبی، مطلع کردن شرکت‌کنندگان قبل از شروع پژوهش از مراحل پژوهش و مدت زمان مورد نیاز، رعایت اصل رازداری در طول پژوهش، عدم بار مالی برای شرکت‌کنندگان در حین پژوهش و همچنین ارائه راهنمایی‌های لازم به شرکت‌کنندگان

سازگاری به عنوان یکی از پیش‌بینی‌کنندگان رشد اجتماعی افراد در نظر گرفته می‌شود. از سوی دیگر عدم سازگاری علاوه بر ایجاد مشکلات فوق، باعث بروز مشکلات در روابط بین فردی، گرایش به انحرافات اجتماعی و افول ارزش‌های فرهنگی در فرد می‌شود (آگریا^۱، ۲۰۲۰). بساطی و رنجبر (۱۴۰۰) بیان نمودند که افراد دارای اختلال طیف اتیسم در تعاملات و مهارت‌های اجتماعی عملکرد ضعیفی دارند و بر طراحی برنامه‌هایی در زمینه افزایش مهارت‌های اجتماعی برای کودکان دارای اختلال طیف اتیسم تاکید نمودند.

یکی از چالش‌برانگیزترین مشکلات در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، نقص در مهارت‌های اجتماعی مانند شروع و پاسخ دهی به مکالمات، تغییر جریان مکالمه، درک افکار و احساسات دیگران، پاسخ دهی متناسب با موقعیت‌های اجتماعی است به طوری که سبب به تأخیر انداختن تعاملات اجتماعی با دیگران می‌شود. در پژوهشی (اوزرک^۲، ۲۰۲۰) نشان دادند که مهارت‌های اجتماعی برای کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند همچنین بیان نمودند که افرادی که از مهارت‌های اجتماعی بالایی برخوردار هستند در مقایسه با افرادی که از مهارت‌های اجتماعی پایین‌تری برخوردار هستند به طور قابل ملاحظه‌ای رفتارهای متناسب اجتماعی دارند و در جامعه راحت‌تر سازگار و توسط دیگران پذیرفته می‌شوند. مهارت‌های اجتماعی می‌توانند بر یادگیری و عزت نفس کودک تأثیر منفی بگذارد. نقص در مهارت‌های اجتماعی زمینه ایجاد روابط مثبت با دیگران را دشوار می‌کند آن‌ها در معرض خطر مشکلات اجتماعی و عاطفی در مراحل بعدی زندگی قرار می‌دهند بنابراین پذیرش و رشد کودکان دارای اختلال طیف اتیسم وابسته به رشد و ارتقای مهارت‌های اجتماعی آن‌ها می‌باشد.

تا کنون از روش‌های مختلفی برای درمان و کمک به افراد دارای اختلال طیف اتیسم استفاده شده است از جمله می‌توان به روش‌های درمانی مانند تحلیل رفتار، داستان‌های اجتماعی، سیستم ارتباط بر مبنای مبادله تصویر و دارودرمانی اشاره کرد. یکی از روش‌هایی که برای آموزش این افراد به کار گرفته می‌شود، استفاده از یادگیری مشاهده‌ای است. یادگیری مشاهده‌ای به عنوان یکی از فرایندهای یادگیری از طریق مشاهده یک رفتار در نظر گرفته می‌شود. بسیاری از رفتارهای انسان از طریق مشاهده رفتار دیگران از زمان نوزادی در طول دوران کودکی و زندگی بزرگسالی یاد گرفته می‌شوند (میر^۳، ۲۰۲۰). یکی از درمان‌های که تلفیقی از یادگیری مشاهده‌ای و الگوهای ویدئویی است بسته افزایش مهارت پیشان است که اثربخشی آن بر مهارت‌های مختلف اجتماعی نشان داده شده است (بساطی،

1. Agbaria
2. ozerk
3. Mir

پژوهش در روان‌درمانی کودک و نوجوان

در هنگام بروز مشکل احتمالی رعایت گردید. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش بر اساس نمرات پیش‌آزمون- پس‌آزمون در دو گروه آزمایش و کنترل می‌باشد که در بخش آمار توصیفی از آماره‌های میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی جهت پاسخگویی به سؤالات پژوهش از آزمون تحلیل کوواریانس در هر دو گروه کنترل و آزمایش استفاده شد.

مقیاس رفتار سازشی واینلند

در این پژوهش از پرسشنامه سازگاری اجتماعی واینلند با هدف ارزیابی سازگاری اجتماعی استفاده شد. این پرسشنامه توسط واینلند (۱۹۸۰) مورد بازنگری قرار گرفت. این مقیاس دارای ۴ خرده مقیاس (مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های زندگی روزمره، مهارت‌های اجتماعی شدن و مهارت‌های حرکتی) است. این مقیاس رفتارهای سازگارانه اجتماعی را مورد سنجش قرار می‌دهد. ضریب بازآزمایی نمره‌های هنجاریابی شده در خرده مقیاس مهارت‌های ارتباطی ۰/۸۴، مهارت‌های روزمره (۰/۸۳)، مهارت‌های اجتماعی شدن (۰/۸۵)، مهارت‌های

اجتماعی شدن (۰/۸۵) و مهارت‌های حرکتی (۰/۸۶) بدست آمده است (توکلی و همکاران، ۱۳۹۷).

شیوه اجرای پژوهش

پس از فراخوان شرکت در پژوهش، مراجعه‌کننده‌هایی که از قبل تشخیص اختلال طیف اتیسم را گرفته بودند، در صورت موافق بودن و امضای فرم رضایت‌نامه، با در نظر گرفتن ملاک‌های ورود و خروج پژوهش، ارزیابی و انتخاب شدند. گروه نمونه به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم شدند برای گروه آزمایش مراحل و اهداف برنامه، تاریخ جلسات و نحوه همکاری خانواده در برنامه به صورت کامل تر شرح داد شد. ابزار پژوهش به عنوان پیش‌آزمون در اختیار والدین کودکان دارای اختلال طیف اتیسم قرار داده شد. برنامه درمانی در قالب ۲۰ جلسه و هر جلسه به مدت ۱ ساعت به صورت سه روز در هفته بر روی گروه آزمایش اجرا گردید و پس از اجرای برنامه درمانی از دو گروه آزمایش و کنترل پس‌آزمون گرفته شد. در پژوهش حاضر از بسته افزایش مهارت پیشان یاقوتی و همکاران (۱۳۹۷) استفاده شد.

جدول ۱. محتوای برنامه بسته افزایش مهارت پیشان یاقوتی و همکاران (۱۳۹۷)

جلسه	بخش	محتوای جلسه‌ها
۱ تا ۵	خودآگاهی شناخت خود	معارفه و آشنایی، بخش و شناخت انیمیشن پیشان، آگاهی از خود، شناخت نقاط قوت و ضعف خود، پی بردن به علاقه مندی‌ها، شناخت محیط اطراف و مفهوم خانواده، انجام دادن تمرینات مربوط به منزل در کتاب کار، کامل کردن پازل شماره یک، روایت داستان بعد از مرتب کردن تصاویر زنجیره‌ای شماره یک، اجرا کردن انیمیشن شماره یک به وسیله عروسک‌های انگشتی، آموزش درک هیجان با ماسک‌های هیجان شماره یک، اجرای موقعیت داستانی با مشارکت فعال خانواده
۵ تا ۱۰	تقویت کردن ارتباط چشمی	بخش و شناخت انیمیشن پیشان نگاه می‌کنه و سلام می‌کنه، تقویت ارتباط چشمی، توجه کردن به اتفاقات اطراف، نگرش مثبت به ارتباط، سلام دادن و دست دادن، انجام دادن تمرینات مربوط به منزل در کتاب کار، کامل کردن پازل شماره دو، روایت داستان بعد از مرتب کردن تصاویر زنجیره‌ای شماره دو، اجرا کردن انیمیشن شماره دو به وسیله عروسک‌های انگشتی، آموزش درک هیجان با ماسک‌های هیجان شماره دو، اجرای موقعیت داستانی با مشارکت فعال خانواده
۱۰ تا ۱۵	درخواست نمودن	بخش و شناخت انیمیشن پیشان کمک می‌خواهد، شناخت نیازها، آشنا شدن با لزوم صحبت کردن، درخواست نمودن، و کمک دریافت کردن، انجام دادن تمرینات مربوط به منزل در کتاب کار، کامل کردن پازل شماره سه، روایت داستان بعد از مرتب کردن تصاویر زنجیره‌ای شماره سه، اجرا کردن انیمیشن شماره سه به وسیله عروسک‌های انگشتی، آموزش درک هیجان با ماسک‌های هیجان شماره سه، اجرای موقعیت داستانی با مشارکت فعال خانواده
۱۵ تا ۲۰	پیدا کردن دوست	بخش و شناخت انیمیشن پیشان دوست پیدا می‌کنه، درک مفهوم دوستی، پاسخ متناسب به همسالان، نحوه صحیح بازی کردن با همسالان، رعایت کردن نوبت در بازی، انجام دادن تمرینات مربوط به منزل در کتاب کار، کامل کردن پازل شماره چهار، روایت داستان بعد از مرتب کردن تصاویر زنجیره‌ای شماره چهار، اجرا کردن انیمیشن شماره چهار به وسیله عروسک‌های انگشتی، آموزش درک هیجان با ماسک‌های هیجان شماره چهار، اجرای موقعیت داستانی با مشارکت فعال خانواده

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سنی گروه آزمایش و کنترل در جدول ۲
ارائه شده است. میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیر سازگاری اجتماعی گروه آزمایش و کنترل در جدول ۳ ارائه شده است

پژوهش در روان‌درمانی کودک و نوجوان

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان در پژوهش

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
آزمایش	۱۰	۱۳/۵	۱/۰۸
کنترل	۱۰	۱۳/۳	۱/۱۵

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار متغیر سازگاری اجتماعی در گروه کنترل و آزمایش

گروه	گروه	کنترل	گروه	کنترل	گروه	آزمایش	گروه
متغیر	پیش	آزمون	پیش	آزمون	پیش	آزمون	پس
وابسته	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین
مهارت‌های ارتباطی	۲۸/۱۲	۴/۰۳	۳۰/۱۴	۴/۶۵	۲۹/۱۴	۴/۱۰	۴۵/۰۱
مهارت‌های زندگی روزمره	۳۱/۱۴	۴/۷۹	۳۶/۶۹	۸/۰۶	۳۱/۶۲	۴/۴۱	۴۶/۷۵
مهارت‌های اجتماعی شدن	۲۹/۱۵	۳/۹۴	۳۱/۹۴	۵/۳۴	۳۱/۴۹	۴/۴۵	۴۴/۴۵
مهارت‌های حرکتی	۳۱/۵۹	۳۲/۶۲	۳۵/۴۶	۵/۲۶	۲۹/۷۴	۳/۷۳	۴۶/۴۳

آزمایش و گواه، نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($F=1/769, p>0/05$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی ($F=2/227, p>0/05$)، مهارت‌های زندگی روزمره ($F=1/127, p>0/05$)، مهارت‌های اجتماعی شدن ($p>0/05$)، مهارت‌های حرکتی ($F=1/107, p>0/05$) در گروه‌ها برابر می‌باشد. نتایج آزمون ام باکس در جدول ۴ ارائه شده است.

با توجه به جدول ۳ میانگین و انحراف معیار در ابعاد مختلف سازگاری اجتماعی (مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های زندگی روزمره، مهارت‌های اجتماعی شدن، مهارت‌های حرکتی) در دو گروه کنترل و آزمایش در مرحله پیش آزمون و پس آزمون در گروه کنترل و آزمایش متفاوت است. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف نشان که توزیع نرمال است و فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع تایید می‌شود ($sig=203, p>0/05$). همچنین نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش آزمون و پس آزمون نمرات در گروه

جدول ۴. آزمون ام باکس جهت بررسی مفروضه های همگنی ماتریس واریانس

مقدار	ام باکس
۵۳/۰۱۳	باکس
۴/۷۵۳	F
۱۰	درجه آزادی ۱
۶۹۰۵/۶۳۲	درجه آزادی ۲
۰/۲۰۶	سطح معناداری

برقراری مفروضه‌های کواریانس از آزمون تحلیل کواریانس چند متغیری با هدف مقایسه نمرات در ابعاد مختلف سازگاری اجتماعی استفاده شد.

نتایج آزمون ام باکس در جدول ۴ که با هدف بررسی مفروضه همگنی ماتریس واریانس - کواریانس‌ها آورده شده نشان می‌دهد که مفروضه همگنی ماتریس کواریانس‌ها برقرار است. با توجه به

جدول ۵. نتایج آزمون معناداری تحلیل کواریانس چند متغیره بسته افزایش مهارت پیشان بر ابعاد سازگاری اجتماعی

اثر	نام آزمون	مقدار	F	درجه آزادی اثر	درجه آزادی خطا	مجدور اتا
گروه	اثر پیلایی	۰/۹۱۳	۸۲/۸۲۳	۴	۳۰	۰/۹۱۴
	لامبدا ویلکز	۰/۰۸۱	۸۲/۸۲۳	۴	۳۰	۰/۹۱۴
	اثر هتلینگ	۰/۸۳۰	۸۲/۸۲۳	۴	۳۰	۰/۹۱۴
	بزرگترین ریشه خطا	۰/۸۲	۸۲/۸۲۳	۴	۳۰	۰/۹۱۴

پژوهش در روان‌درمانی کودک و نوجوان

معنادر میزان سازگاری اجتماعی در گروه آزمایش شده است. برای بررسی اینکه گروه آزمایش و کنترل در کدام یک از مؤلفه‌های سازگاری اجتماعی با یکدیگر تفاوت دارند، در جدول ۵ نتایج تحلیل کواریانس گزارش شده است.

با توجه به جدول ۵ سطوح معناداری آزمون قابلیت استفاده از تحلیل کواریانس چند متغیره مجاز است لذا در گروه‌های آزمایش و کنترل حداقل در یکی از متغیرهای وابسته تفاوت معناداری وجود دارد و می‌توان نتیجه گرفت که بسته افزایش مهارت پیشان منجر به افزایش

جدول ۶. تحلیل کواریانس چند متغیره بسته افزایش مهارت پیشان بر ابعاد مختلف سازگاری اجتماعی

متغیره	منبع	میانگین	خطای استاندارد	F	P	اندازه اثر
مهارتهای ارتباطی	کنترل	۳۲/۱۴	۰/۵۰۵	۱۴/۷۶۰	۰/۰۰۹	۰/۲۲۷
	آزمایش	۴۰/۰۱				
مهارتهای زندگی	کنترل	۳۷/۶۹	۰/۳۴۵	۲۴/۴۲۰	۰/۰۰۲	۰/۳۸۵
روزمره	آزمایش	۴۳/۷۵				
مهارتهای اجتماعی	کنترل	۳۳/۹۴	۰/۲۸۵	۲۶/۶۴۳	۰/۰۰۴	۰/۴۶۶
شدن	آزمایش	۳۹/۴۵				
مهارتهای حرکتی	کنترل	۳۵/۴۶	۰/۳۱۱	۱۶/۸۷۰	۰/۰۰۱	۰/۲۸۳
	آزمایش	۴۶/۴۳				

بسته افزایش مهارت پیشان به طور ویژه بر مهارت‌های رعایت نوبت، بازی با همسالان، تعامل با همسالان، صحبت درباره علاقه‌ها و خواسته‌های دیگران، درک افکار و احساسات دیگران تمرکز دارد منجر به ارتقای پیش نیازها و مهارت اساسی در جهت برقراری ارتباط و سازگاری با محیط اجتماعی می‌شود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بسته افزایش مهارت پیشان بر سازگاری اجتماعی تأثیر گزار است. نتایج پژوهش (یاقوتی، حسن زاده، لواسانی و قاسم زاده، ۱۳۹۷) نشان داد که طراحی و ساخت برنامه پویانمایی اجتماعی برای کودکان مبتلا به اختلال اتیسم بر مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی این کودکان اثر بخش است. در پژوهشی دیگر (کلمس^۲ و همکاران، ۲۰۲۰) نشان دادند استفاده از محیط‌های مجازی، شخصیت‌های مجازی و انیمیشن بر آموزش مهارت‌های اجتماعی اثرگذار است. پژوهش‌گران به خوبی نشان داده‌اند که رایانه‌های شخصی، بازی‌های ویدئویی و الگوسازی‌های ویدئویی با توجه به نوع ساختاری که دارند و اینکه کار کردن با آن‌ها مستلزم فعالیت دیداری است و امکان تکرار را نیز برای مخاطب فراهم می‌کنند برای کودکان دارای اختلال طیف اتیسم از جذابیت بالایی برخوردار هستند (روسلو^۳ و همکاران، ۲۰۲۰) بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بسته افزایش مهارت پیشان بر سازگاری اجتماعی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم اثربخش است. هر پژوهشی با محدودیت‌هایی همراه است پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست و از محدودیت‌هایی برخوردار است.

با توجه نتایج بررسی میانگین‌ها در جدول ۶ میانگین گروه آزمایش در مهارت‌های ارتباطی (۴۰/۰۱)، مهارت‌های زندگی روزمره (۴۳/۷۵)، مهارت‌های اجتماعی شدن (۳۹/۴۵)، مهارت‌های حرکتی (۴۶/۴۳) بیشتر از میانگین گروه کنترل در مهارت‌های ارتباطی (۳۲/۱۴)، مهارت‌های زندگی روزمره (۳۷/۶۹)، مهارت‌های اجتماعی شدن (۳۳/۹۴)، مهارت‌های حرکتی (۳۵/۴۶) است. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که بسته افزایش مهارت پیشان مؤثر بوده و منجر به افزایش سازگاری اجتماعی در کودکان با اختلال طیف اتیسم می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی بسته افزایش مهارت پیشان بر سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم بود. تحلیل داده‌ها نشان داد که میانگین تعدیل شده نمرات در گروه آزمایش بیشتر از کنترل است، همچنین مقایسه میانگین نمرات گروه آزمایش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون افزایش یافته بود. لذا می‌توان نتیجه گرفت بسته افزایش مهارت پیشان بر سازگاری اجتماعی مؤثر بوده و منجر به ارتقا سازگاری اجتماعی در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم شده است. نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های یاقوتی و همکاران (۱۳۹۸)، بساطی، افروز و قاسم زاده، یاقوتی (۱۴۰۱)، بساطی و رنجبر (۱۴۰۰)، (اوزرک، ۲۰۲۱)، (لاو و

مین^۱، ۲۰۱۸) همسو بود.

در تبیین یافته‌های بدست آمده می‌توان بیان کرد با توجه به این که

1. Lau & Min
2. Kellems & et al
3. Rosello & et al

پژوهش در روان‌درمانی کودک و نوجوان

منابع

افروز، غلامعلی؛ بساطی، عرفان؛ قاسم زاده، سوگند؛ یاقوتی، فرشته (۱۴۰۱). اثربخشی بسته افزایش مهارت پیشان بر رفتارهای اجتماعی شایسته کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، پنجمین همایش بین‌المللی روان‌شناسی تربیتی: مداخلات روانی-تربیتی، تهران <https://civilica.com/doc/1538391>

بساطی، عرفان؛ رنجبر، سروش؛ یحیی زاده ملک خلی، کوثر و مختاری، ساجده (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی بسته افزایش مهارت پیشان بر ارتقای نظریه ذهن در کودکان دارای اختلال طیف اتیسم، اولین همایش ملی روان‌شناسی خانواده و کودک، کرمانشاه

<https://civilica.com/doc/1441381>

بساطی، عرفان و رنجبر، سروش (۱۴۰۰). بررسی اثر بخشی بسته افزایش مهارت پیشان بر ارتقای مهارت برقراری تعامل اجتماعی متقابل در کودکان با اختلال طیف اتیسم، دومین کنفرانس ملی کودکان استثنایی (کودکان با نیازهای ویژه) از منظر روانشناسی تربیتی، علوم شناختی و آسیب شناختی، اهواز

<https://civilica.com/doc/1524556/>

توکلی، محمدعلی؛ بقولی، حسین؛ قامت بلند، حمیدرضا؛ بوالهروی، جعفر و بیرشک، بهروز. (۱۳۹۷). هنجاریابی فرم زمینه یابی مقیاس رفتار انطباقی واینلند در ایران. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)، ۵(۴)، ۲۷-۳۶.

<http://ijpcp.iuums.ac.ir/article-1-1786-fa.html>

یاقوتی، فرشته؛ حسن زاده، سعید؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و قاسم زاده، سوگند (۱۳۹۸). اثربخشی استفاده از روش های مبتنی بر تصویر در ارتقای مهارت های ارتباطی و اجتماعی کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم، همایش خانواده، اختلال اتیسم و چالش های همراه، تهران <https://civilica.com/doc/918910>

یاقوتی، فرشته؛ حسن زاده، سعید؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و قاسم زاده، سوگند. (۱۳۹۷). طراحی، ساخت و اثربخشی برنامه پویانمایی اجتماعی بر مهارت های ارتباطی و اجتماعی کودکان مبتلا به اختلال طیف اتیسم. توانمندسازی کودکان استثنایی، ۹(۲)، ۱۱۱-۱۲۲ [Doi:10.22034/CECIRANJ.2018.77400]

از جمله محدودیت های این پژوهش استفاده از پرسشنامه به عنوان تنها ابزار جمع آوری، طولانی بودن ابزارهای سنجش، عدم کنترل عواملی همچون وضعیت اقتصادی، اجتماعی اشاره نمود همچنین پیشنهاد می-گردد پژوهش حاضر در جامعه آماری مختلف بررسی شود، از ابزارهای مختلفی مانند مصاحبه، مشاهده و ... نیز استفاده گردد علاوه بر این پیشنهاد می گردد درمانگران، معلمان و مربیان از برنامه حاضر در جهت کاهش نشانه های اختلال طیف اتیسم و بهبود عملکرد اجتماعی و شناختی کودکان دارای اختلال طیف اتیسم استفاده نمایند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

کلیه اصول اخلاقی در تمام مراحل پژوهش رعایت شده است. شرکت کنندگان قبل از شروع پژوهش از مراحل پژوهش و مدت زمان مورد نیاز، همه شرکت کنندگان در پژوهش مجاز بودند هر زمانی که تمایل داشتند، از پژوهش خارج شوند، اصل رازداری و محرمانگی در طول پژوهش رعایت گردید.

حامی مالی

در این پژوهش کمک مالی از سازمان های دولتی و غیردولتی دریافت نشد.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش های پژوهش مشارکت داشته اند.

تعارض منافع

این مقاله هیچ گونه تعارض منافع ندارد.

References:

- Afrooz, G. A., Basati, E., Ghasemzadeh, S., Yaghoti, F. (1401) The effectiveness of the pishan skill enhancement package on appropriate social behaviors of children with autism spectrum disorder, the fifth international conference of educational psychology: psycho-educational interventions
<https://civilica.com/doc/1538391>
- Agbaria, Q. (2020). Predictors of Personal and Social Adjustment among Israeli-Palestinian Teenagers. *Child Indicators Research*, 13(3), 917-933. [Doi:10.1007/s12187-019-09661-3]
- Basati, E., Ranjbar, S., Yahyazadeh M, K., and Mokhtari, S. (1401) Investigating the effectiveness of the pishan skill enhancement package on the promotion of theory of mind in children with autism spectrum disorders, the first national conference of family and child psychology, Kermanshah.
<https://civilica.com/doc/1524556/>
- Basati, E and Ranjbar, S. (1400) Evaluating the effectiveness of pishan skills enhancement package on improving mutual social interaction skills in children with autism spectrum disorder, the second national conference of exceptional children (children with special needs) from the perspective of educational psychology, cognitive sciences and Pathology, Ahvaz
<https://civilica.com/doc/1441381>
- Kellems, R. O., Charlton, C. T., Kversøy, K. S., & Gyori, M. (2020). Exploring the Use of Virtual Characters (Avatars), Live Animation, and Augmented Reality to Teach Social Skills to Individuals with Autism. *Multimodal Technol. Interact.*, 4, 48. .
<https://www.mdpi.com/794452>
- Ozerk, K. O., Gül, S. Z, Tracey. (2021). Developing Social Skills and Social Competence in Children with Autism. *International Electronic Journal of Elementary Education.*, 13((3)), 341-363. [Doi:10.26822/iejee.2021/114]
- Pisula, E., Pudło, M., Słowińska, M., Kawa, R., Strząska, M., Banasiak, A & ,Wolańczyk, T. (2017). Behavioral and emotional problems in high-functioning girls and boys with autism spectrum disorders: Parents' reports and adolescents' self-reports. *Autism*, 21(6), 738-748. [Doi:10.1177/1362361316675119]
- Rosello B, B .C., Baixauli I, García R, Miranda A. (2020). *Theory of Mind Profiles in Children With Autism Spectrum Disorder: Adaptive/Social Skills and Pragmatic Competence.* *Front Psychol.* [Doi:10.3389/fpsyg.2020.567401]
- Silveira-Zaldivara, T., Özerk, G., & Özerk, K. (2021). Developing Social Skills and Social Competence in Children with Autism. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(3), 341_363. <https://www.semanticscholar.org/reader/0b445e06abfb1e407b178fa2e142754c2cebe841>
- Tavakkoli, m. a., Baghooli, h., Ghamat Boland, h. r., Bolhari, j., & Birashk, b. (2000). Standardizing Vineland Adaptive Behavior Scale Among Iranian Population [Original Research]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 5(4), 27-37. <http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-1786-fa.html>
- Srivastava, P. S. (2018). Social adjustment problems of school going academic achievers. *International Journal of Academic Research and Development.*, 3(1), 164-166. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:216983849>
- Yaghoti, F., Hasanzadeh, S., Gholamali Lavasani, M., & Ghasemzadeh, S. (2017). Designing, development and effectiveness of social animation program on communication and social skills of children with autism spectrum disorder. *Empowering Exceptional Children*, 9(2)111-122. [Doi:10.22034/CECIRANJ.2018.77400]
- Yaghoti, F., Hassanzadeh, S., Lavasani, G, M and Qasimzadeh, S. (2018). The effectiveness of using image-based methods in improving communication and social skills of children with autism spectrum disorder, family conference, autism disorder and related challenges, Tehran
<https://civilica.com/doc/918910>